

Vera¹

A rozoga, nádfedele ház előtt, a Mátyás téren, még mindig ott ülnek az öregek. Egy nő és egy férfi. Leskelődnek, nyöszörög alattuk a szuvas pad, és ülve is fogják a botjukat, mintha ilyenkor is meg kellene támaszkodniuk. Megint Verát figyelik, mintha valami feltűnő lenne rajta, méregetik, ő meg azon gondolkodik, kell-e nekik köszönni, mert az idegeneknek, a papa szerint, nem kell, és ezek öreg idegenek, de úgy bámulják, mintha ismernék, aki meg ennyire néz, annak talán mégis kell.

Vera Alsóvárosból iparkodik hazafelé, beborult, dörög az ég, mindjárt esik. Dudás Jutkánál volt tanulni, pontosabban elmesélni, miről szól a Vuk, mert Duda egész nyári szünet alatt nem bírta elolvasni, és bár abban igaza van, hogy ijesztő könyv, folyton sírni kell rajta, de Vera el sem tudná képzelni, ha valami kötelező, azt ne csinálja meg.

Az öregeket idefelé is látta, bámultak rá szomorú szemmel. Mi lelte ezeket? Lassan melléjük ér, és most sem tudja, mit tegyen, a mama milliószor a lelkére kötötte, ne álljon szóba idegenekkel, de ezek az emberek magányosak lehetnek, biztosan nincsen senkijük, azért néznek rá ilyen esdeklő tekintettel. Mit kell ilyenkor csinálni?

Az ég haragos kék, majdnem fekete, a szél úgy kavarja a felhőket, mintha festéket oldana fel, villámlik, utána azonnal dörren, Vera behúzza a nyakát, megint villámlik, rémületeset reccsen az ég, Vera ijedtében leguggol, szőlőszemnyi cseppekben zuhogni kezd az eső, Vera feláll, meglátja, hogy a remegő állú, kendős nő meg a fekete kalapos férfi a nyitott kapuban állnak, és mutatják, hogy menjen be.

¹ Da: KRISZTIÁN GRECSÓ, *Vera*, Budapest, Magvető, 2019, pp. 28-33.

Vera

I vecchi sono ancora in piazza Mátyás, seduti davanti alla casa sgangherata dal tetto di paglia. Una donna e un uomo. La panchina tarlata cigola sotto di loro, che guardano di sottocchi, tenendosi ai bastoni, quasi abbiano bisogno di starci poggiati anche da seduti. Stanno ancora scrutando Vera, la squadrano come se indossasse qualcosa di appariscente e lei si chiede se debba salutarli, dato che il suo papà dice che con gli sconosciuti non vada fatto, ma questi vecchi sconosciuti la fissano come se la conoscessero. Forse va fatto con chi sta a guardare così tanto.

Mentre Vera si dirige frettolosamente verso casa, dall'*Álsóváros*, il cielo si mette a tuonare, incupito. Sarebbe piovuto di lì a poco. Era stata da Jutka Dudás a studiare o, più di preciso, a raccontare di cosa parlasse *Vuk, il cucciolo di volpe* che Duda non era riuscita a leggere durante la pausa estiva e per quanto avesse ragione, sul fatto che fosse un libro spaventoso e che facesse piangere di continuo, Vera non si sarebbe mai sognata di non fare qualcosa di obbligatorio.

Aveva visto i vecchi fissarla con occhi tristi anche quando stava andando lì. Ma che avevano? Si fa lentamente sempre più vicina a loro e non sa che fare neanche stavolta. La mamma le aveva fatto promettere milioni di volte di non rivolgere parola agli sconosciuti, può darsi, però, che queste persone siano sole. Non avranno nessuno, sicuramente, altrimenti perché guardarla con quello sguardo supplicante? Che bisogna fare in questi casi?

Il cielo è di un blu rabbioso, quasi nero, e il vento mescola le nuvole come a stemperare dei colori, e un fulmine, seguito da un tuono, Vera trasalisce, ancora un altro fulmine e il cielo strepita spaventoso, Vera si rannicchia dalla paura, e poi inizia a diluviare con gocce grandi come chicchi d'uva e Vera sta lì. Guarda la donna col fazzoletto sulla testa, dal mento tremante, e l'uomo col cappello nero, entrambi in piedi, davanti alla porta aperta, le fanno cenno di entrare.

A viharban semmit sem hallani, csapkod a szél, és olyan erővel veri a zápor a tetőt, hogy Vera nem ért semmit, a nő erőtlen hangon mond valamit, a férfi csak mutogat, Vera tart tőlük, nem akar beljebb menni, előbb csak a nyitott gangra lép be, de aztán amikor oda is bever az eső, beljebb araszol velük a komor, sötét konyhába.

Törölközőt nyomnak a kezébe. Először nem akarja elvenni, de csurog a hosszú foncsikjából a víz, jólesik, a törölköző hideg és jó illatú, kenyérrel, kockasajttal és szalámmal kínálják, pénzt akarnak neki adni, tíz forintot, ami sok pénz, a nő apróra összehajtogatja a papírt, Vera jól ismeri a pénzeket, a tízforintos egyik oldalán Petőfi van, a másik oldalán meg egy liget, olyan, mint a Tisza-part, ők a mamával szoktak pénztárost játszani, és ez szokott lenni a kasszában a legnagyobb „címlet”, tíz forint sokat ér, két ember sem bírja megenni, annyi minyont lehet belőle venni.

Annyira meglepődik rajta, miért adnának neki pénzt, hogy az öregek nem erőltetik tovább, de egy Párizsi kockát muszáj megenni, és nem is kéreti magát annyira, és amikor beleharap, a néninek meg a bácsinak vele együtt jár a szája, olyan boldogok, mintha valami igazán nagy szívességet tenne nekik. Komótosan ballag hazafelé, élvezzi, hogy felügyelet nélkül sétálhat, Dudásék közel laknak, és nem a belváros felé, hozzájuk elmehet kíséret nélkül, de máshová sajnos nem, pedig az osztályból már sokan járnak egyedül iskolába, olyanok is, akik Rókusból ingáznak trolival, de neki nem szabad, a papa szerint azért, mert ők különösen szeretik és féltik őt, ami nyilván butaság, hiszen a többieket is szeretik a szüleik.

Meglepően gyorsan elül a vihar, és ő el tud indulni. A megtépázott felhők mögül egy rövid időre még látszik a lemenő nap sárgája, Vera tyúklépésben botorkál, a cipője sarkát a másik orrához igazítja, nyikorog a tornacipő gumija, a Mátyás téri templom falai egy pillanatra felragyognak, lassan megy le a nap, mintha neki sem lenne kedve hazajárni, Vera megáll, most olyan, mintha valakik figyelnék, lesnék őt, de nem sandaságból, hanem mert a „nézők” is éreznék, hogy ez valamiért nem olyan délután, mint a többi, még ha egészen olyannak is tűnne, ha elmondaná Sárinak, mert nem tudná megfogalmazni, mitől más.

Il rumore della tempesta copre gli altri suoni, il vento sbatacchia e il temporale picchia sul tetto con tale forza che Vera non riesce a capire nulla. La donna dice qualcosa con voce sommessa, l'uomo non fa che gesticolare, lei ne è intimorita, non vuole avvicinarsi. In un primo momento avanza sotto il corridoio all'aperto, ma poi, non appena la pioggia inizia ad arrivare anche lì, prosegue assieme a loro, a piccoli passi, nella buia e tetra cucina, le danno un asciugamano. Inizialmente non vuole prenderlo, ma l'acqua le cola dalle trecioline. Si sente meglio, è freddo e profumato, poi le offrono del pane, dei formaggini e del salame, vogliono darle dei soldi, dieci fiorini, che sono un sacco di soldi. La donna piega la banconota finché non diventa minuscola. Vera conosce bene i soldi, su questi da un lato c'è Petőfi, dall'altro un parco come quello in riva al Tibisco. Gioca spesso con la mamma a fare la cassiera e solitamente il "taglio" più grande è quello. Dieci fiorini valgono così tanto che due persone non sarebbero capaci di mangiare tutti i *mignon* che ci si possono comprare.

Ne resta davvero sorpresa, non capisce perché vogliano darle del denaro. Talmente sorpresa che non insistono ulteriormente, ma almeno un cioccolatino *Párizsi* va mangiato. Non si fa pregare neanche più di tanto. La cosa rende i due vecchietti felici al punto che, mentre sta facendo un boccone, danno un morso all'aria assieme a lei e non solo, pare persino abbia fatto loro un grande favore.

Adagio si dirige verso casa, con calma, contenta di avere la possibilità di andare in giro senza un adulto a tenerla d'occhio. Abitano vicino ai Dudás, non proprio verso il centro; perciò ci era potuta andare senza che l'accompagnassero, da altre parti non poteva, purtroppo, sebbene molti della sua classe andassero già a scuola da soli, finanche i pendolari da Rókus, in tram, ma a lei non era permesso. Il papà diceva fosse così perché l'amavano e perché si preoccupavano, soprattutto, ma questa era chiaramente una stupidaggine. Anche gli altri genitori amavano i loro figli.

La tempesta si placa velocemente e, per sua grande sorpresa, riesce ad avviarsi. Il giallo del sole vien giù squarciando le nuvole, per brevi momenti. Con passetti incerti arranca, cammina fermando una scarpa con la punta dell'altra, la gomma delle scarpette stride e, per un tratto, le mura della chiesa in piazza Mátyás risplendono. Il sole sta calando lentamente, pare non voglia andare a casa neanche lui. Vera si ferma, adesso è come se altri la stiano osservando, squadrandolo, ma senza diffidenza.

A nap eltűnik a házak mögött, szürke lesz a tér és hűvös, megborzong, meglódul, majdnem fut, ugrál a táská a hátán, a majdnem a fenekéig érő, barna foncsikja pattog az iskolatáskán.

Olyan volt bent lenni az öregeknél, mintha mesébe csöppent volna. Vagy azoknak a fura történeteknek van ilyen hangulata, amit a mama szüleinél szokott hallani, az Oravecz nagy a képes Bibliából olvassa fel neki őket hangosan, de csak akkor szabad, amikor a papa nem látja, és beszélni sem szabad róla. Azokban az istenes mesékben történnek ilyen furcsa, jóságos és érthetetlen dolgok. Szokatlan volt az öregekkel, homályosak, álomszerűek voltak velük a percek, és már ahogy történtek, abban a pillanatban is távoliak. Vera megborzong, hűvös van, kicsit átázott a pólója, a szeptemberi este kijózanítja. Az idős férfi azt kérdezte tőle, kinek a lánya. És ő megmondta, hogy a Tátrai Gáboré. Bemutatkozott, ahogy a papa tanította. Béla bácsi születésnap buliján lemaradt róla, mert a papa nem figyelt rá, ezért még soha nem tudta kipróbálni, és korábban nem is értette, hogy mire jó ez, ha idegenekkel nem szabad beszélni. Hiszen aki nem idegen, azt meg ismeri. De most, életében először, tényleg hasznos lett, amit a papa mondott. Vera nyújtotta a kezét, és mondta a nevét, aztán kíváncsian várta, hogy a férfi is mondja az övét, a nő sírt és nevetett, valamiért egyszerre a kétőt, nem lehetett eldönteni, melyiket inkább.

„Csókolom, Tátrai Vera vagyok.”

Csend. Semmi válasz.

A nő összevissza csókolgatta a kezét, erről nem szólt a papa, hogy ilyesmi várható a bemutatkozásnál, és nem is esett valami jól, kicsit visszataszító volt, de nem akarta megbántani a nőt azzal, hogy elhúzza. A férfi magához ölelte, ez is nagyon meglepő volt, Vera próbálta eltolni magától, nehezen sikerült, és akkor látta, hogy a férfi is sír.

È più come se anche altri “spettatori” percepiscano che, per qualche ragione, si tratti di un pomeriggio diverso dagli altri, nonostante paia del tutto normale e, se avesse dovuto raccontarlo a Sári, non avrebbe saputo dire per cosa fosse diverso, nel concreto. Il sole scompare dietro le case, la piazza diventa fredda, umida, Vera rabbrivisce, prende uno slancio mettendosi quasi a correre, lo zaino le sbatte sulla schiena e le treccioline castane, a momenti lunghe fino al fondoschiena, ci ballano sopra.

Essere entrata in casa dei vecchi era stato come finire in una fiaba. O meglio, aveva provato la stessa sensazione che ritrovava in quelle strane storie che, di solito, sentiva dai genitori della mamma: la nonnina Oravecz le leggeva la Bibbia illustrata a voce alta, ma si poteva fare solo quando non c’era il papà e non poteva parlarne. In quei racconti biblici accadevano fatti strani, di giustizia e incomprensibili. C’era stato qualcosa di insolito coi vecchi, i minuti con loro erano trascorsi come nei sogni, sfocati, e sembravano lontani già nel momento in cui stavano accadendo. Vera rabbrivisce, fa freddo, la camicetta è un pochino bagnata, il freddo di settembre la riporta alla lucidità. L’anziano signore le aveva chiesto di chi fosse figlia. Di Tátrai Gabor, gli aveva detto. Si era presentata come le aveva insegnato il papà. Non aveva avuto occasione di fare una prova alla festa di compleanno di zio Béla, il papà era stato preso da altro e non era riuscita a farlo neanche una volta, e non capiva, a quel tempo, a cosa potesse servirle, dato che non le era permesso parlare con gli sconosciuti. Coi conoscenti non c’è bisogno di presentarsi. Ma adesso, per la prima volta nella vita, una cosa detta dal papà si era dimostrata davvero utile. Vera gli aveva stretto la mano e aveva pronunciato il suo nome, aveva aspettato trepidante che anche l’uomo dicesse il suo, la donna, per qualche motivo, piangeva e rideva al contempo, come se non riuscisse a scegliere tra le due cose.

“Salve, sono Vera Tátrai.”

Silenzio. Nessuna risposta.

La donna le aveva baciato ripetutamente le mani di rimando, non era pronta a qualcosa del genere, su questo il papà non le aveva detto niente e nemmeno le fece tanto piacere, anzi, era stato un po’ schifoso, ma non voleva offenderla tirandole via. L’uomo l’aveva stretta in un abbraccio e anche questo la colse di sorpresa. Vera aveva provato ad allontanarlo, ma senza riuscirci e solo allora aveva notato che l’uomo stesse persino piangendo.

„Kislányom”, mondta.

Erre a nő megbökte, mintha csak az iskolában lennének, láthatóan azért, hogy a férfi álljon már le, pedig ebben nem volt semmi szokatlan, minden tanár ezt szokta mondani, hogy „kislányom”, mintha minden tanuló az ő gyereke lenne, a nő mégis ijedten megbökte, mire a férfi zavarba jött, és összevissza magyarázott, leginkább arról, hogy ismeri Vera papáját, jól ismeri, közeli, és szereti is, meg a nagyszüleit is ismerte, aztán mondani akart még valamit, de csak sóhajtott egyet, és azt mondta:

„Vagyis.”

Megvakarta a szakállát, csak az állán volt szőr, ősz volt, taszítóan sercegett, „vagyis”, mondta megint, aztán elhallgatott, a nő segítette ki.

„Hát persze, ismerted őket, ők a Vera nagyszülei voltak.”

A nő megsimogatta Vera arcát, és közben megint folytak a könnyei, de beszélt, nem remegett a hangja, nem csuklott el, szépen, kedvesen mondta, hogy ez persze csak akkor van így, ha a Verácska, így nevezte őt, becézve, annak a Tátrai Gábornak a lánya, akire ők gondolnak.

„Az apukád mérnök?”, kérdezte a férfi.

Vera tiltakozott, hogy nem, az ő apukája katona, mire az öregek megkönnyebbülten nevettek, pedig ez nem is volt mulatságos, de ők sokáig nem hagyták abba, és hogy persze úgy értik, hiszen az ő apja katonai kötelékben van, de attól még nem rombol, hanem épít, hidakat, gátakat, ilyesmit. Vera bólogatott, hogy igazuk van, a papa otthon is mindig ezt csinálja, sok-sok gyufaszáלבól épületeket ragaszt, meg hidakat, mintha nem lenne elég az a híd, amit napközben építenek. Ezen megint olyan jóízűen nevettek az öregek, hogy Vera elfelejtette őket megkérdezni, ha már ilyen jól ismerték őket, meséljenek róluk, milyen emberek voltak az ő nagyszülei.

“Piccina mia” aveva detto.

La donna gli aveva dato un colpetto sulla spalla per questo, come aveva già visto fare a scuola, a quanto pare avrebbe dovuto smetterla, eppure per lei non era affatto insolito. Sentiva spesso gli insegnati dire “piccina mia” come se tutti gli alunni fossero figli loro, ma, nonostante ciò, la donna l’aveva colpito preoccupata e l’uomo ne fu imbarazzato. Le aveva spiegato, in tutta risposta, che conosceva il suo papà, molto bene, erano molto stretti, gli voleva bene, e conosceva anche i suoi nonni, poi era sembrato avesse ancora qualcos’altro da dire, ma aveva fatto un sospiro e detto soltanto: “Beh.”

Si era toccato la barba, bianca, che gli cresceva solo sul mento e frusciava in modo fastidioso, “beh” aveva detto ancora una volta per poi smettere di parlare, la donna gli era venuta in aiuto:

“Va bene, sì, li conoscevi, erano i nonni di Vera.”

La donna l’accarezzava, con le lacrime che le scorrevano sul viso, ma parlava, non le tremava la voce, non era smorzata dal pianto. Aveva detto con fare carino, gentile che, ovvio, sarebbe stato vero solo nel caso in cui Veracska, il nomignolo con cui continuava a chiamarla, fosse stata la figlia di quel Gábor Tátrai che avevano in mente.

“Il tuo papà è un ingegnere?” aveva domandato l’uomo.

Vera aveva dissentito, no, suo padre era un soldato. A quel punto i vecchi avevano riso, sollevati, e non avevano smesso per un bel po’, nonostante non facesse ridere. Le dissero che certo, suo padre lavora in un reparto militare, ma non distrugge, bensì costruisce ponti, dighe e cose così. Vera aveva annuito, dando loro ragione, era proprio quello che il papà faceva anche a casa. Incollava tanti, tanti fiammiferi per fare delle costruzioni, dei ponti, come se non fossero abbastanza quelli che costruivano per tutto il giorno. Questo aveva fatto nuovamente ridere di gusto i vecchi, tanto che Vera dimenticò di chiedere che le raccontassero dei suoi nonni, che persone fossero, se proprio li conoscevano così bene.

Hazafelé ez annyira bántotta, mintha valami jóvátehetetlen hibát vétett volna az öregeknél. Az idős férfi csak annyit mondott, hogy Vera apja jó ember és kemény ember, és mintha ekkor elcsuklott volna a hangja, elfordult, a nő meg váratlanul dúdolni kezdett, de nem jókedvűből, inkább sietősen, mintha gyorsan a dal végére kellene érni, és dalolás közben megkérdezte, kér-e még egy Párizsi kockát, aztán dúdolt tovább, mintha muszáj lenne, Vera nem figyelte a dalt, mert szerette volna elfogadni a csokit, de tudta, hogy nem szabad, ezért óvatosan mondta.

„Köszönöm, nem.”

Abban reménykedett, hátha tovább erőltetik, és akkor neki muszáj elfogadnia, de a nő csak dúdolt, egyre tempósabban és idegesítőbben, közben megsimogatta az ő kezét, ami nem esett jól, tolakodó volt, szokatlan, hogy egy idegen ember ilyen bizalmas.

Ezért történhetett: előbb a nevetés, utána meg a buzgó dalolás miatt, hogy ő a nagyszüleiéről semmit sem kérdezett.

Pedig ha kérdezett volna róluk, az olyan lett volna, mint valami leselkedés. A papa meg a mama ugyanazt mondta mindig, hogy korán meghaltak, sajnos, mindenki korán meghalt, soha semmi mást.

Tornando verso casa si sentì ferita come se avesse commesso un irreparabile sbaglio. L'anziano signore aveva detto solo che suo padre era un buon uomo, forte, ed era stato come se in quell'istante gli si fosse rotta la voce dal pianto, si era voltato, la donna aveva invece inaspettatamente iniziato a fischiare, non con fare allegro, ma nervoso, come se dovesse arrivare in fretta alla fine del motivetto e, nel fischiettare, le aveva chiesto se volesse un altro *párizsi*, per poi continuare, quasi fosse obbligata a farlo. Vera non aveva prestato attenzione al motivetto, avrebbe solo voluto accettare il cioccolatino, ma sapeva di non potere, dunque gentilmente aveva detto:

“No, grazie.”

Sperava insistessero di più, in modo da dover accettare, ma la donna fischiettava e basta, in modo sempre più ritmato e nervoso, nel frattempo le accarezzava di continuo le mani e questa cosa non le faceva piacere, era importuno e insolito che una sconosciuta fosse così intima.

Sarà stato per questo: prima le risate, poi il fischiettare zelante e lei non aveva chiesto niente riguardo ai suoi nonni.

Se avesse fatto qualche domanda su di loro, sarebbe stato sospetto. Il papà, e anche la mamma, dicevano sempre che purtroppo erano morti presto, che morivano tutti presto, e mai niente di più.

Trad. di Maria Isabella Rinaldi e Julianna Kecskés